

recenzije ■ *recensions* ■ *recensiones*

Augustin KORDIĆ – Ivan KARLIĆ – Ivan BRADARIĆ, (ur.), *Znanstveni skup u povodu 5. obljetnice smrti dr. sc. Celestina Tomića (Zagreb, 12. studenoga 2011.)*, Zbornik radova, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb, 2013., 288 str.

Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Biblijski institut KBF-a Sveučilišta u Zagrebu organizirali su jednodnevni znanstveni skup u povodu 5. obljetnice smrti prof. sc. Celestina Tomića, franjevca konventualca, 12. studenoga 2011. godine na kojem su sudjelovali poglavito bibličari s hrvatskoga jezičnog područja. Na tom znanstvenom skupu dio bibličara obradio je djela prof. Celestina Tomića dok su drugi na simpoziju sudjelovali s vlastitim radovima koji su se odnosili na biblijsku tematiku kojom se u širem smislu bavio i C. Tomić. Uz te je radove Juraj Batelja obradio također ulogu i doprinos C. Tomića u proglašenju blaženim kardinala Alojzija Stepinca. Sveobuhvatnu biobibliografiju načinio je dr. sc. Tomislav Mrkonjić a uvodnu riječ napisao provincijalni ministar fra Ljudevit Maračić.

Radovi s toga znanstvenoga skupa objavljeni su na 288 stranica u zborniku radova koji su uredili fra Augustin Kordić, fra Ivan Karlić i fra Ivan Bradarić, a objavila Hrvatska provincija sv. Jeronima

franjevaca konventualaca u Zagrebu. Znanstveni skup i objavljeni radovi u zborniku predstavljaju izraz sjećanja na velikog zaljubljenika u Božju riječ, znanstvenog i sveučilišnog djelatnika, autora biblijskih udžbenika, duhovnog pisca nadahnuta biblijskim tekstovima fra Celestina Tomića, ali i zahvalnosti što je svojim neumornim radom osvješćivao kršćane i sve čitatelje, što je svojim znanjem i posredovanjem odgajao brojne generacije studenata teologije i što je svojom osobom i vjerom svjedočio ono o čemu je pisao i čime se bavio.

Svakako je to hvale vrijedan čin Provincije kojoj je pripadao, u kojoj je živio i radio te se konačno i preselio u vječnost, jer nije zaboravila tako velikoga bibličara, znanstvenika, pisca, franjevca – i čovjeka, koji je udario pečat i vremenu u kojem je živio i koji je ostavio u baštinu svojoj Provinciji, Crkvi, Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i hrvatskoj biblijskoj teologiji djela u obliku brojnih članaka i knjiga. Dobrotu i znanje unošene u ovaj svijet u osobnom trudu, nastojanju i žrtvovanju treba zacijelo uvi-

jek iznova otkrivati kako bi se otvorili putovi prema zdravoj budućnosti.

Biobibliografija, koju je priredio dr. sc. Tomislav Mrkonjić, na gotovo pedeset stranica, nalazi se na početku zbornika i pokazuje panoramski svu širinu biblijske tematike koju je obrađivao C. Tomić, njegovu veliku učenost i upućenost u suvremena gibanja na biblijskom području, kao i osnovne podatke iz njegova života i djelovanja. Broj članaka i radova, knjige i drugi uradci nedvojbeno svjedoče o znanstveniku koji je bio široko obrazovan i čija djela predstavljaju sumu biblijske teologije kako Staroga zavjeta tako i Novoga zavjeta. Istodobno je biobibliografija C. Tomića dokaz koliko u životu može učiniti predan čovjek, znanstvenik i pisac.

U prvom dijelu zbornika, navezujući se na biobibliografiju, doneseni su radovi o Tomićevim knjigama, udžbenicima i hermeneutičkom pristupu Svetome pismu. U svom radu pod naslovom *Doprinos dr. Celestina Tomića egzegetskom istraživanju biblijske prapovijesti (Post 1 – 11)* Anto Popović u prvome dijelu rada obrađuje biblijsku prapovijest (Post 1 – 11) u kontekstu opusa C. Tomića. Popović navodi da C. Tomić u svome sveukupnom djelu »pokriva cijelu Bibliju«, od njezinih početaka do završetka u Knjizi Otkrivenja. »Biblijska prapovijest (Post 1 – 11) kao početak Biblije«, piše Popović, »upućuje na njen završetak, a Knjiga Otkrivenja kao završetak Biblije podsjeća na njezin početak.« C. Tomić obrađuje kako početak Biblije – biblijsku prapovijest, tako i njezin završetak – Otkrivenje kao konačno razot-

krivanje smisla i završetka Božje objave. U drugome dijelu A. Popović prikazuje specifične vidove Tomićeva tumačenja biblijske prapovijesti i njihovu vrijednost za »baštinu hrvatske biblijske interpretacije«. U trećem dijelu rada A. Popović donosi komparativno stavove i egzegezu biblijske prapovijesti i nekih novijih tumačenja te tematike.

Nikola Hohnjec u svome radu *Tomicevi udžbenici »Opći uvod u Sveto pismo« i »Posebni uvod u Stari zavjet« te komentar posljednje biblijske knjige, Knjige Otkrivenja* iznosi na vidjelo prinose C. Tomića na području biblijske udžbeničke literature na hrvatskom jeziku i u hrvatskoj biblijskoj teologiji, kao i komentar Knjige Otkrivenja, za koju je N. Hohnjec stručnjak jer je o toj knjizi pisao doktorsku disertaciju. N. Hohnjec zaključno u svom radu tvrdi »da je C. Tomić po svojoj erudiciji, umijeću u analizi i sintezi, opširnim ali pristupačnim i kompetentivnim izlaganjem stekao više superlativa i prvenstava u biblijskom stručnom i znanstvenom stvaralaštvu koje se uzorno ogleda u akademskom i pisanom posredovanju nekad slušateljstva, a trajno čitateljstva«.

Božo Lujčić u radu pod naslovom *Neka obilježja hermeneutikoga pristupa u shvaćanju i izlaganju Svetoga pisma u djelima Celestina Tomića* prikazuje u prvome dijelu Tomićev načelan stav prema Svetome pismu. Sveto pismo je za C. Tomića »nepresušan izvor« iz kojega se treba neprestano napajati, »izdašna i snažna hrana zemaljskim putnicima« kojom se treba hraniti, »dragocjeno blago« za koje

treba sve uložiti. U drugome dijelu svoga rada B. Lujčić donosi Tomićevu teorijsku hermeneutiku. U svome pristupu Bibliji Tomić je pokazivao otvorenost prema vanjskom svijetu i vjernost Božjoj riječi i predaji Crkve. U tome se osobito oslanjao na dokument Drugoga vatikanskoga koncila o objavi *Dei Verbum*. U tom okviru *Dei Verbum* Tomić je iznio i neka načela: opće načelo: čitati i tumačiti 'istim duhom': 1. Pismo je nastalo pod utjecajem Duha Svetoga i treba ga tako i tumačiti imajući na umu sadržaj i jedinstvo Svetoga pisma, živu predaju cijele Crkve. 2. tu se nalaze i tri temeljna kriterija teološke hermeneutike: sadržaj i jedinstvo Svetoga pisma; živa predaja cijele Crkve, *sensus fidelium* i analogija vjere. 3. treće načelo bilo bi sud Crkve. U trećem dijelu rada B. Lujčić, navodeći također mišljenja Bonaventure Duda i Francea Rozmana, ističe Tomićevu opredijeljenost za prikazivanje biblijske poruke kao povijesno-spasiteljske, što ga čini egzegetom povijesti spasenja. U četvrtom i zaključnom dijelu B. Lujčić iznosi na vidjelo da je C. Tomić »jednostavno bio čovjek Biblije: on je za nju živio, na njoj radio i u nju vjerovao«.

Na Tomićevu biblijsku djelatnost referira se također i Dario Tokić u radu pod naslovom *Usporedna analiza »Isus iz Nazareta« pape Benedikta XVI. i fra Celestina Tomića*. D. Tokić otkriva da je naslov djela o Isusu iz Nazareta C. Tomića istovjetno naslovu pape Benedikta XVI., samo što je dvadesetak godina starije. D. Tokić na početku utvrđuje sličnost nakane jednoga i drugoga autora da na jednostavan način

prikažu lik i djelo Isusa Krista, a potom detaljnije obrađuje sličnosti i različitosti tih dviju knjiga o Isusu. U zaključku »se ističe metodološka vrijednost papine 'provokacije', ali i da je na istom putu Celestin Tomić ostvario objektivno pouzdanije rezultate«.

Iako rad Jurja Batelje nije biblijski u užem smislu riječi, on ipak ima veze s Biblijom ukoliko obrađuje doprinos bibličara C. Tomića proglašenju blaženim kardinala Alojzija Stepinca. C. Tomić je dao svoj prinos tomu prvenstveno zato što je bio »djelatan član povijesne komisije« te u svojstvu »svjedoka na crkvenome sudištu«.

Drugi dio zbornika sadržava radove hrvatskih bibličara koji su obradili vlastite biblijske teme o kojima je također pisao i C. Tomić. Tako Karlo Višaticki piše o veoma važnoj temi u biblijskoj teologiji Staroga zavjeta – *O monoteizmu u Izraelu*. Ivan Dugandžić u svom radu pod naslovom *Psalmi – njihovo mjesto i teološko značenje u kanonu Svetoga pisma* ukazuje da novija istraživanja ističu poglavito sadržaj psalama i njihovo teološko značenje jer predstavljaju »teološki komentar i Tore i Proroka«. Mario Cifrak se u radu *Indikativna doksologija* osvrće na kritiku teksta Lk 2,14b. »Bez ispravnog rješenja egzegeza bi mogla poći krivim putem«, tvrdi M. Cifrak. To je znao i Celestin Tomić, što se vidi i iz njegova priručnika *Evangelja Isusova djetinjstva*, navodi M. Cifrak. U radu *Lukin prikaz Isusova umiranja na križu* (Lk 23,33-49) Mato Zovkić istražuje »Lukinu redakciju i teologiju Isusova umiranja na

križu koja je zanemarivana kod hrvatskih starijih bibličara pri obradi muke Isusove u kanonskim evanđeljima«. U radu M. Zovkić razlaže što donose tri Isusove riječi s križa. U svome opsežnom radu pod naslovom *Preljub u srcu (Mt 5,27-30)* Marijan Vugdelija razrađuje šestu zapovijed Dekaloga, koja se u Matejevu evanđelju referira na jednu od Isusovih antiteza (Mt 5,27-30) te naglašava da Isus ide dublje u čovjekovo srce od vanjske zakonitosti »gdje se odlučuje sve čovjekovo moralno djelovanje«.

Konačno, Pero Vidović se u radu pod naslovom *Pavlovske smjernice o braku i obitelji u dva konteksta, eshatološkom i ekleziološkom* usredotočuje na dva Pavlova teksta o braku. Riječ je o tekstu tzv. »Pavlove povlastice« o braku između vjernika i nevjernika u slučaju da se rastave (1 Kor 7,16), koju Pavao izriče u kontekstu snaznoga iščekivanja ponovnoga Gospodina dolaska i teksta u Ef 5,22-23, gdje je u pitanju drugi kontekst kad se Crkva sve više ustrojava kao zajednica. Autor rada svraća čitateljevu pozornost na prve

stranice Biblije i u njima nalazi potvrdu o vrijednosti i nerastavljivosti braka. Na tim osnovama P. Vidović vidi i Isusov govor o braku.

Na kraju ovoga prikaza zbornika radova o fra Celestinu Tomiću treba još jednom podcrtati da dvanaest autora svojim priložima u ovome zborniku radova iskazuju poštovanje bibličaru, znanstveniku, teologu, duhovniku, franjevcu, profesoru i odgojitelju dr. sc. Celestinu Tomiću prije svega zbog njegova zaljubljenoga rada u Božju riječ, zbog velikoga uloženog truda u istraživanju Božje poruke, kao i na njezinoj popularizaciji za sve njezine čitatelje. Treba još jednom podcrtati da je C. Tomić živio za Božju riječ i da je isto tako Božja riječ živjela u njemu. On ju je uosobljavao prvenstveno kroz sebe, a potom i kroz svoje tekstove za ljude svoga vremena. Zato je njegov jezik jednostavan i osoban, a njegova misao bistra. I da zaključimo tvrdnjom: C. Tomić je jednostavno čovjek Biblije.

Božo Lujčić

Stjepan BALOBAN – Gordan ČRPIĆ (ur.), O novim stvarima u suvremenoj Hrvatskoj: 120. obljetnica Rerum novarum, Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2013., 194 str.

U odmaku od sto dvadeset godina, koliko je važno predstaviti sam tekst prve socijalne enciklike, još je važnije uvidjeti njezine posljedice na političkom, gospodarskom,

znanstvenom i crkvenom području. Prečesto se zaboravlja da mnoge promjene koje su se u posljednjih stotinjak godina dogodile u svijetu rada, kapitala i financi-